

așa că se poate umbla pe ele ușor, și pe jos și într-alt fel. Și vă mai spun că în oraș sînt 3 000 de băi calde”²⁵.

Descrierea Pekinului, care „se întinde de jur împrejur pe 24 de mile... și are metereze... și 10 porți și la fiecare poartă se găsește cîte un palat mare, așa că fiecare latură are 3 porți și 5 palate”²⁶, impresionează prin grandoare. Continuînd să descrie Pekinul, Marco Polo dă unul din acele amănunte care creează o autentică imagine vizuală „în mijloc este un palat cu un clopot mare în vîrf care bate seara de trei ori și după ce a bătut, nici un om nu mai poate umbla prin oraș decît numai pentru nevoie mare, adică de naștere sau de boală”²⁷.

Trecînd prin atîtea țări, Marco Polo s-a oprit, în *Cartea* lui, îndeosebi asupra celor mai îndepărtate, mai greu accesibile, mai necunoscute. „Numai despre Marea cea Mare²⁸ nu v-am vorbit și nu v-am spus nimic, nici despre țările din jurul ei, deși le-am cercetat pe toate. Despre acestea nu voi povesti nimic, pentru că socotesc că e zadarnică osteneală... pentru că sînt mulți cei care o cutreieră și plutesc pe ea în fiecare zi... așa că fiecare știe unde se găsește”²⁹.

De aceea, probabil, face o mențiune foarte sumară privind „țara numită Lacca, care se învecinează cu țara Rossiei³⁰ și pe care Yule, comentatorul englez al cărții lui Marco Polo, o identifică cu Valachia.

Știrile transmise de Marco Polo despre oamenii și obiceiurile, despre bogățiile și preocupările popoarelor cunoscute de el pot fi folosite, cu unele rezerve, ca izvor istoric în toate lecțiile care amintesc despre tătari sau despre ținuturile cutreierate de autor.

În ceea ce privește cifrele transmise de el, credem că trebuie să le aplicăm un *corectiv*, fapt care nu diminuează valoarea *Milionului*, carte care i-a adus atîta faimă autorului.

MINODORA PEROVICI

ELIBERAREA SCLAVILOR NEGRI DIN STATELE UNITE ALE AMERICII

Epoca modernă din istoria omenirii a fost plină de acte de opresiune, de cruzime sălbatică, ca și de suferințe cumplite. Totodată, exponenții maselor populare din acele vremuri au dovedit o dragoste nețărmurită pentru progres și libertate, au dat pilde de măreț umanitarism democratic, au săvîrșit jertfe sublime pe altarul luptei de eliberare socială, economică și politică a claselor oprimate. Ar fi de ajuns să amintim chiar și numai *Declarația de independență* a coloniilor engleze din America, *Declarația drepturilor omului și cetățeanului*, *Manifestul Partidului Comunist*, războiul civil din S.U.A.

În timpul Inverșunatului război civil dintre Nord și Sud (1861—1865), a cărui problemă fundamentală — ce se cerea în mod necesar rezolvată — era distrugerea instituției barbare și anacronice a sclaviei celor aproximativ 4 milioane de negri, Abraham Lincoln, președintele Sta-

²⁵ Marco Polo, *op. cit.*, p. 143.

²⁶ *Ibidem*, p. 78.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Marea Neagră.

²⁹ Marco Polo, *op. cit.*, p. 215.

³⁰ *Ibidem*, p. 212.

telor Unite, a ezitat mai bine de un an să adopte măsuri revoluționare în favoarea celor mai oproșiți oameni de pe pământul Americii. A ezitat nu pentru că nu ar fi dorit adoptarea unui act umanitar și progresist, ci pentru că îl opreau considerente de ordin politic și opoziția unora dintre statele sclavagiste din sud. În Uniune rămăseseră patru state sclavagiste — Missouri, Kentucky, Delaware și Maryland — care se opuneau eliberării negrilor și a căror secesiune președintele dorea cu orice preț să o evite. La 22 august 1862, Lincoln declara public: „Obiectivul meu suprem în această luptă constă în salvarea Uniunii și nu în a salva sau a distruge sclavajul. Dacă aș putea salva Uniunea fără a elibera nici un sclav, aș face-o, dacă aș putea să o salvez eliberând toți sclavii, aș face-o și dacă aș putea să o salvez eliberând unii și abandonându-i pe alții, de asemenea aș face-o”¹. Dar presiunea maselor populare revoluționare, protestele burgheziei radicale din Nord, necesitățile însăși ale războiului vor imprima „o tentă tot mai aboliționistă” politicii președintelui Lincoln și guvernului său.

În iulie 1862, Lincoln pregătise deja proclamația de emancipare a sclavilor negri din statele rebele. Era un document revoluționar, dar nu elibera pe toți sclavii negri. Era, mai degrabă, o „măsură de război”, pe care președintele o anunță la 22 septembrie 1862, într-un moment prielnic din punct de vedere militar. Hotărîrea a intrat în vigoare abia la 1 ianuarie 1863, deoarece Lincoln spera să obțină încetarea rebeliunii și revenirea secesioniștilor în Uniune. Era o mare satisfacție pentru masele populare din America și pentru democrații din lume. De acum înainte, cauza Uniunii și cea a eliberării negrilor tindeau să se confunde. Dar, iată conținutul proclamației lui Lincoln:

„... Eu, Abraham Lincoln, Președinte al Statelor Unite, în virtutea puterii cu care sint investit ca comandant-șef al armatei și marinei Statelor Unite în timp de rebeliune efectivă și armată împotriva autorității și guvernului Statelor Unite, și ca măsură de război convenabilă și necesară pentru a suprima numita rebeliune, în conformitate cu intenția mea de a acționa astfel în mod public... Vin și indic astăzi, 1 ianuarie, în anul Domnului nostru 1863, statele și părțile de state a căror populație este în revoltă actuală împotriva Statelor Unite...

În virtutea puterilor și faptelor relatate mai sus, ordon și declar că toate persoanele posedate ca sclavi în numitele state și părți de stat *sint și vor fi de acum înainte libere* și că guvernul executiv al Statelor Unite, inclusiv autoritățile sale navale și militare, vor recunoaște și vor menține libertatea numitelor persoane”².

Acest act umanitar și eliberator va fi completat, cum de altfel o cereau majoritatea americanilor și nevoia de progres, cu cel de-al „XIII-lea amendament” la Constituția S.U.A., adoptat la 19 ianuarie 1865 și a intrat în vigoare la 18 decembrie același an. Amendamentul proclama: „pe toată întinderea Statelor Unite ale Americii sau în orice loc supus jurisdicției lor nu va exista nici sclavie, nici servitute forțată”.

Astfel, americanii desăvîrșeau revoluția lor burghezo-democratică și una dintre cele mai progresiste măsuri din istoria omenirii. Memoria popoarelor a reținut cu profund respect și dragoste numele celui care concepuse și proclamase aceste acte: Abraham Lincoln.

Desfîntarea pe cale revoluționară a sclaviei, alături de rezolvarea democratică a problemei agrare, au contribuit la înlăturarea unei serii de bariere din calea progresului, au dat un impuls

¹ H. T. Deschamps, R. Pouligo, *L'Epoque contemporaine (1789—1870), Recueils de textes d'histoire publiés sous la direction de L. Gothier, A. Troux, tome IV, L. H. Des-sain, Liège-Paris, 1962, texte A, p. 422.*

² H. T. Deschamps, R. Pouligo, *op. cit.*, texte B, p. 422—423

considerabil dezvoltării capitalismului. Pe de altă parte, însă, eliberarea sclavilor fără a li se da pământ a avut drept consecință apariția dependenței economice a negrilor față de vechii lor stăpâni. Aceasta a constituit baza transformării foștilor sclavi în cetățeni oprimați, fără drepturi egale, ai Statelor Unite.

MIRCEA N. POPA

TRATATUL DE ALIANȚĂ DINTRE ROMÂNIA ȘI ANTANTĂ — 4/17 august 1916

În vara anului 1916, situația pe frontul francez evoluind în mod nesatisfăcător, în urma presiunilor făcute de trupele germane, guvernul Franței era direct interesat ca România să intre în război împotriva Austro-Ungariei, aliata Germaniei, pentru ca aceasta din urmă să retragă o parte din trupele de pe frontul de vest și să le trimită în ajutorul aliatei sale.

La început nu s-a ajuns la o înțelegere între guvernul francez și cel român din cauză că cel din urmă condiționa intrarea României în război de declanșarea unei ofensive a armatelor franco-engleze la Salonic, în Peninsula Balcanică, pentru a împiedica un eventual atac din partea armatelor turco-bulgare împotriva țării noastre.

Pentru a determina guvernul român să incheie tratatul de alianță cu Antanta, șeful Statului Major al armatei franceze a stăruit pe lângă celelalte guverne ale statelor din cadrul Antantei să facă presiuni asupra României ca să intre în război, indiferent de urmările pe care acest război le-ar fi avut asupra ei. La 24 iulie/6 august 1916, generalul Alexeev a avertizat guvernul român printr-un mesaj că „în condițiile actuale fiecare zi pierdută de România va fi plătită prin eforturi suplimentare, prin străduințe și pierderi ale armatei române”¹.

În cele din urmă, guvernul francez a acceptat propunerile guvernului român privind intrarea României în război, și la 29 iulie/10 august 1916 a autorizat pe delegații săi să semneze la București tratatul de alianță și convenția militară.

Tratatul de alianță dintre România și statele membre ale Antantei: Franța, Anglia, Italia și Rusia a fost semnat la București, la 4/17 august 1916, de Ionel I. C. Brătianu, șeful guvernului român, Saint Aulaire, George Barclay, Faserotti și Stanislas Paklewski Koziel, miniștri plenipotențiarilor ai celor patru mari puteri amintite. Tratatul conține 7 articole.

De la bun început, statele Antantei garantau „integritatea teritorială a României în toată întinderea frontierelor sale” (art. I).

La rîndul său, România se angaja să declare război și să atace Austro-Ungaria, „în condițiile stipulate de Convenția militară”² și să rupă „toate relațiile economice și schimburile comerciale cu toți dușmanii aliaților” (art. II).

¹ V. A. E m e t, *Contradicțiile dintre Rusia și aliați în legătură cu intrarea României în război*, în „Analele româno-sovietice”, seria istorie, nr. 2/1957, p. 78.

² Această convenție a fost semnată de atașatii militari ai Franței, Angliei, Italiei și Rusiei și de ministrul de război al guvernului român. Ea prevedea ca România să intre în război la 15/28 august 1916, la 8 zile după declanșarea ofensivei armatelor franco-engleze pe frontul de la Salonic. Armata rusă se angaja să dezlănțuie lupte de mare amploare, pe frontul austro-ungar, mai ales în Bucovina, iar flota rusă trebuia să garanteze suveranitatea portului Constanța. O dată cu începerea mobilizării armatei române, două divizii de infanterie și una de cavalerie ruse urmau să intre în Dobrogea, spre a coopera cu armata română împotriva armatei bulgare. Puterile Antantei se angajau să furnizeze României material de război în proporție de minimum 300 tone pe zi.